

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕЃУНАРОДНА
СОРАБОТКА

BALKAN
CIVIL
SOCIETY
DEVELOPMENT
NETWORK

C N V O S
Centre for Information Service,
Co-operation and Development of NGOs

Консултации со граѓански организации

Утврдување на приоритетни области за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите од Буџетот на Република Северна Македонија за 2020 година

Локација: Скопје, х. ТЦЦ Гранд Плаза, **12 ноември (вторник) 2019г.**

Записник на заклучоците од работата во групи (вкупно 33 претставници на граѓански организации распоредени во 4 групи)

ГРУПА 1.

Фасилитатор: Сузана Никодијевиќ-Филиповска, Одделение за соработка со НВО
Записничар: Александра Савевска, МЦМС
Дискусија за приоритетите од 1 до 5. (Прилог дневен ред)

Општа дискусија

Фасилитаторот ја вовеле групата во приоритетите, им дозволи на присутните да се престават и потоа отвори простор за дискусија.

Претставниците на граѓански организации најпрво позитивно го поздравиле организирањето на консултациите особено што оваа година консултациите за одржуваат порано од мината година. Учесниците пред да ги дискутираат приоритетите за 2020г. се осврнаа на одлуката за финансирање на граѓански организации за 2019г., имаше прашања поврзани со начинот и долгиот процес на одлучување како и забелешки и коментари поврзани со типот на организации кои се добитници на грантови (големи организации кои добиваат средства и од други извори) како и отсуство на граѓански организации кои работат во областа родово базирано насилство.

Општата дискусија се осврна и на начинот на кој Одделението ги подготвува консултациите за утврдување на приоритетите за финансирање на граѓански организации. Претставниците на граѓански организации побараа во иднина утврдувањето на приоритетите да биде заедно со организациите и да не биде базиран на пристапот “top-down” т.е. „Влада-ГО“. Имено, присутните забележаа дека Одделението веќе ги утврдува приоритетите за финансирање, наместо прво да се консултира со организациите и ги праша на кои приоритети е важно да се работи во годината за која се планира финансирањето согласно планирањата и целите на организациите. Процесот на

Програма за структура и поддршка на граѓанското општество и медиуми 2016-2017
Инструмент за претпристапна помош (ИПА)

Програма „Одржливо граѓанско општество: државно финансирање на ГО“
Финансирана од Европската Унија
Договор бр. ИПА/2017/393-196

консултации треба да биде поставен и тргне од граѓанските организации кон Владата за да може на овој начин да се утврдат потребите на граѓанските организации и капацитетите со кои располагаат за спроведување на програми на локално и национално ниво.

Претставниците на граѓанските организации коментираа и на големиот број наведени приоритети за 2020г. како и на премногу опширниот контекст во кој се поставени приоритетите. Не е реално да се очекуваат било какви резултати ако се опфатат многуте приоритети со износите кои се планираат да се доделат согледано од досегашното искуство. Посочија дека е важно да се утврди однапред преку соодветна анализа или координација кои од наведените приоритети веќе се покриваат и финансираат од странските донатори во земјата (потенцирајќи ги приоритетите 9 и 10) со цел да се избегне поклопување на утврдените приоритети. А, како пример каде може да има поклопување во финансиската поддршка беше дадена и областа владеење на правото каде веќе има средства кои се користат и од странски донатори. Се забележа и на малите износи по доделувани по грант, искуството покажува дека износите кои се доделуваат од Владата не се доволни да дадат позитивни резултати во одредени области како владеење на право, корупција, животна средина и за овие области треба да се размислува за повеќегодишно планирање на приоритети и финансиски средства.

Претставниците на граѓански организации потенцираа дека е важно да има порамноправна распределба на грантови по региони и градови со цел да се избегне само организациите од скопскиот регион да добиваат средства.

Организациите имаат потреба да знаат каков вид на активности ќе може да планираат во предлог проектите. На пример доколку организацијата работи на давање на сервиси и услуги дали ќе може во предлог проектот да ги опфати и тие сервиси или пак ќе бидат поддржани само одредени кампањи за јакнење на свест, работилници и настани и слично.

Коментари имаше и во насока на тоа дека е потребно повеќегодишно планирање на повиците со цел организациите подобро да си ги планираат активностите и да добиваат повеќегодишна поддршка. Или пак да се обезбеди утврдување на приоритетите на повеќегодишно ниво на пример утврдување на приоритетите за следните 3 години со цел да се овозможи поголеми резултати и постигнувања, а и организациите ќе може по континуирано да ги имплементираат своите програми, цели и активности.

Коментари и предлози поврзани со Предлог-приоритетните цели за програма за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2020 година

Генерален заклучок е дека има премногу приоритети за едногодишно планирање и потребно е да се намалат до на пример 5. Особено е важно да се направи увид или анализа за тоа како овие приоритети се покриени од други донатори и средства за да нема повторување и поклопување.

Приоритет 1 и 2 (1- промовирање на европските вредности во процесот на пристапување во Европската Унија; 2- унапредување на човековите права и јакнење на владеењето на правото) може да се спојат. За да биде појасно може да се наведат поконкретно резултатите кои сакаат да се постигнат со овие детектирани приоритети како и предлог на активности кои нема да бидат финални туку ќе бидат како насока за тоа на што да се фокусираат организациите кои ќе одлучат да аплицираат.

Приоритетите 3 и 7 (3- воведување на концептот на еднаквост и недискриминација во сите области на општественото живеење, а особено во областа на образованието, здравството, социјалната заштита, работните односи и правосудството; 7- еднакво и квалитетно образование за сите и градење на концепт на доживотно учење) може да се спојат, во приоритетот 3 во областа образование може да се вметне и квалитетно образование.

Приоритет 4 (унапредување на родовата еднаквост во сите области од општественото живеење и вклучување на родовата перспектива во креирањето на политиките и буџетите)

треба да се надополни и да се провери дали веќе се финансира од други донатори креирањето на буџети со родова перспектива. Дел од учесниците имаа информација дека тоа веќе се прави. Приоритет 4 може да се надополни и да гласи: *„Унапредување на родовата еднаквост во сите области од општественото живеење и вклучување на родовата перспектива во креирањето на политиките и буџетите како и спречување/ намалување на родово базирано насилство“*.

Приоритетите 9 и 10 (9 - намалување на влијанијата од климатските промени и постигнување на пониско ниво на емисија на штетни гасови; 10 - подигнување на јавната свест за значењето на животната средина и заштитата на климата и едукација на населението од областа на животната средина) треба да се спојат. Да бидат пофокусирани на заштита на животната средина и може да опфатат јакнење на граѓанската свест за заштита на средината и околината во која живееме. Вака поставени

се премногу големи за да произлезе некој конкретен резултат. На пример во приоритет 10, меѓу другото, пишува и....„заштита на климата“. Не е реално да се очекува нешто со толку мали грантови за толку мал период.

Во приоритетите беше забележано дека не се пронаоѓаат организациите кои работата со лицата со попреченост, иако до одредена мера може да се пронајдат во приоритет бр. 3 односно поддршка на концептот за недискриминација и еднаквост во различните наведени области.

Коментари и предлози поврзани со процес на аплицирање, организациски критериуми, потребни документи и програмски критериуми за проценка на квалитетот на проектите

Сите се согласни процесот на аплицирање треба да се поедностави во однос на потребните документи и програмски критериуми за аплицирање. Предлогот оваа година да се укине барањето за платени даноци е позитивно оценето. Граѓанските организации позитивно реагираа на воспоставените бодови за поттикнување на регионален рамномерен развој. Сметаат дека недоволно има застапеност на државната поддршка во градовите надвор од скопскиот регион и на овој начин ќе се овозможи опфаќање на помалку развиените региони и градови од земјата.

Претставниците на граѓанските организации предложија да се разгледа да се стави некаков вид критериум со кој на пример организациите кои добиле средства за 2019г. нема да може да бидат подобни апликанти за средствата за 2020г. На овој начин ќе се овозможи поголем број на граѓански организации да добијат средства и да нема повторување на исти организации од една во наредна година.

Како предлог се наведе и некакво ограничување на прагот на приходите на граѓанските организации кои ќе може да аплицираат за средства. Замерката беше во насока дека многу организации имаат многу високи приходи и сепак аплицираат и за средствата на Владата кои се мали и треба да им служат на помалите организации. Може е потребно Одделението да направи анализа со тоа што ќе одлучи кои организации имаат потреба од значителна поддршка и повиците кои ги планира за организациите ќе бидат насочени кон нив како на пример помали грас рут организации и иницијативи на граѓани. Или да направи посебен повик за помали организации. Од друга страна при презентацијата на заклучоците од оваа група еден член на втората групата посочи дека ако се постави одреден праг на приход како услов за да аплицирање на повикот тоа ќе биде

дискриминирачки и дека повикот треба да биде отворен за сите организации кои сакаат да аплицираат.

Се посочи и можноста за ставање критериум за соработка во овој повик. На пример да аплицираат најмалку две организации каде една може да биде поголема организација а една да биде помала организација со цел да се задоволат различните интереси, а и да има пренос на знаење од поголемите организации кон помалите.

Се напомена дека како подобни трошоци треба да биде вклучена и набавка на стара опрема како на пример користени бироа и други материјали, а не само нова опрема, ако за нив има соодветна фактура и сметка со цел да се намалат трошоците на организациите и да работи по економично. На овој начин ќе се согледа и аспектот на заштита на животната средина преку процесот на ре-употреба.

ГРУПА 2.

Фацилитатор: Загорка Видоевска Одделение за соработка со НВО

Записничар: Фанија Ивановска, МЦМС

Дискусија за приоритетите од 1 до 5. (Прилог дневен ред)

Општа дискусија

На почетокот од дискусијата фасилитаторот на учесниците во групата им ги презентираше првите пет приоритети за финансирање на ГО. Потоа, таа ги замоли присутните да дискутираат за нивните ставови во однос на тоа како се дефинирани приоритетите, дали сметаат дека треба да бидат изменети, дополнети или дали е потребно да се додадат приоритети кои воопшто не се наведени.

Еден учесник од групата даде забелешка дека во ниту еден од приоритетите не се спомнати менталното и психо-социјалното здравје. Но, според нејзе, овие две работи можат да биде спомнати во третиот приоритет кој се однесува на воведување на концептот на еднаквост и недискриминација во сите области на општественото живеење, а особено областа на образованието, здравството, социјалната заштита, работните односи и правосудството. Фасилитаторот посочи дека иако менталното и психо-социјалното здравје не се конкретно спомнати во овој приоритет, сепак може да се смета дека се опфатени со терминот „здравство“. Потоа таа образложи дека Министерството за здравство веќе има средства наменети за организации кои работат во ова поле, па затоа тие не сакале да се поклопат. Еден од учесниците потенцираше дека овие средства на Министерството за здравство се насочени само кон организации кои работат на програми поврзани со превенција и заштита од ХИВ, иако има потреба од финансирање и на други

програми поврзани со здравство. Дел од учесниците се согласија дека во оваа смисла може да се размислува и за институционални грантови за граѓански организации кои работат во полето на здравство, сепак фасилитаторот посочи дека во овој момент Одделението за соработка со НВО не доделува ваков вид на грантови.

Понатаму дискусијата беше фокусирана на потребата од дополнување на предлог приоритетите со цели кои ќе се однесува на миграциите, иселувањето и дијаспората. Еден од учесниците посочи дека дел од овие цели се спомнати и во Одлуката за утврдување на стратешки приоритети на Владата на Република Северна Македонија во 2020 година. Фасилитаторот образложи дека овие цели не се спомнати во предлог приоритетите за финансирање на граѓански организации, бидејќи веќе постои фонд за финансирање на проекти поврзани со дијаспората, а дополнително вакви проекти можат да бидат финансирани и од Министерството за култура. Но забелешката од учесникот беше дека овие средства сепак не се доволни.

Една од учесничките сподели со групата дека нејзината граѓанска организација работи на дигитална инклузија на старите лица. Со оглед на тоа дека 30% од лицата над 55 години се изјасниле дека не користат компјутери, тие увиделе дека постои потреба од градење на капацитетите на повозрасните лица во оваа насока. Но, не е јасно во кој од предлог приоритетите за финансирање на граѓански организации би се вклопиле. Потоа, во заедничка дискусија, присутните заклучија дека вакви активности можат да бидат дел од третиот, а особено од седмиот приоритет кој се однесува на еднакво и квалитетно образование за сите и градење на концептот за доживотно учење.

Иако дискусијата во оваа група се однесуваше на првите пет предлог приоритети, сепак дел од учесниците разговараа и за останатите приоритети. Па така, се покрена прашањето за што точно е опфатено со осмиот предлог приоритет кои се однесува на дигитална трансформација при испорака на услуги за граѓаните и бизнисите. Дел од учесниците сметаа дека ова се однесува на услугите кои ги даваат самите институции и не гледаа простор за активности кои би можеле да ги спроведат граѓанските организации во однос на овој приоритет. Сепак, еден од учесниците посочи пример за активност што неговата организација ја спроведува и може да биде дел од овој приоритет, а се однесува на воспоставување на електронски регистар за социјално загрозувани лица и бездомници.

Коментари и предлози поврзани со Предлог-приоритетните цели за програма за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2020 година

Предлог приоритет 1: Учесниците едногласно се согласија дека предлог приоритетот 1 и предлог приоритетот 2 треба да се спојат во еден приоритет бидејќи се однесуваат на иста работа. Тие сугерираа текстот на новиот приоритет да гласи: *Промовирање на европските вредности на процесот на пристапување во Европска Унија со тежнење кон унапредување на човековите права и јакнење на владеењето на правото.*

Предлог приоритет 3: Учесниците сугерираа од текстот на овој приоритет да се тргнат зборовите „Воведување на концептот на“. Исто така посочија дека покрај терминот „образование“ потребно е да се додаде и терминот „воспитување“.

Предлог приоритет 4: Во однос на овој приоритет учесниците едногласно се согласија дека нема потреба од никакви измени и дека прашањата за родова еднаквост треба да бидат одделени во посебен приоритет.

Предлог приоритет 5: Учесниците сметаа дека овој предлог приоритет вака поставен се однесува само на вклученост на граѓаните во процесот на носење одлуки на локално ниво, односно застапување. Според нив, покрај застапување, во овој приоритет треба да се додаде и можноста за соработка и спроведување на заеднички активности со општините. Дополнително, тие сугерираа дека покрај граѓаните, во овој приоритет треба да се додадат и неформалните иницијативи и граѓанските организации. Па така, текстот на овој предлог приоритет би гласел: *Зајакнување на капацитетите на општините, зголемување на нивната транспарентност, отчетност и инклузивност преку соработка и зголемено учество на граѓаните, иницијативите и граѓанските организации во донесувањето одлуки, поради подобрување на квалитетот на живеење.*

Дополнителен приоритет: Учесниците, водејќи се од Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија, се согласија дека има потреба да дефинирање на дополнителен приоритет кој ќе се однесува на прашањата поврзани со миграциите, иселувањето и дијаспората. Според нив, текстот на овој приоритет би гласел: *Зајакнување на комуникацијата и соработката со дијаспората и развивање на меѓународната, националната и регионалната соработка врз принципите на партнерство и размена.*

Коментари и предлози поврзани со процес на аплицирање, организациски критериуми, потребни документи и програмски критериуми за проценка на квалитетот на проектите

Фасилитаторот на учениците им ги објасни направените промени во однос на основите организациски критериуми и посебните програмски критериуми за проценка на квалитетот на проектите и ги посочи точките каде дел од овие критериуми биле отстранети или заменети со нови. Учесниците се согласија дека ваквите промени се во добра насока.

Тие посочија дека **точката 2** од организациски критериуми во која е наведено дека дејствувањето на организацијата треба да биде насочено кон пошироката јавност и кон интересите на заедницата може да биде збунувачка за оние организации чии активности се насочени кон конкретни целни групи, а не кон општата јавност. Тие сугерираа дека текстот на оваа точка треба да се промени на начин на кој би ги опфатил и работата на овие организации, на пример со замена на терминот „поширока јавност“ со „јавно добро“ или „јавен интерес“.

Сите учесници го поздравиле исклучувањето на **точка 7** од делот Потребни документи во која од апликантите се барало да достават Уверение за платени даноци издадено од даночните органи, особено бидејќи процедурата за вадење на вакво уверение им одземала многу време.

Во однос на промените кај посебните програмски критериуми за проценка на квалитетот на проектите, учесниците потенцираа дека се согласуваат со намалувањето на бодовите од 30 на 20 во делот на организациска структура и ресурси. Исто така, тие се осврнаа и на дополнителните бодови за поттикнување на рамномерен регионален развој, што сметаа дека е промена во позитивна насока.

ГРУПА 3.

Фасилитатор и записничар: Сања Савовска, Одделение за соработка со НВО
Дискусија за приоритетите од 6 до 10. (Прилог дневен ред)

Општа дискусија

На почетокот од работата во работни групи, учесниците (претставници од граѓанските организации и фасилитаторот) на кратко се претставија и воедно ги искажаа своите очекувања од денешната работна средба. Очекувањата на групата генерално се однесуваа на запознавање со приоритетните цели за Програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2020 и можност за поблиска соработка со Одделението за соработка со невладини организации.

Најпрво од страна на фасилитаторот беа презентирани предлог приоритетните цели кои беа дефинирани од страна на Работната група формирана од Советот за соработка со и

развој на граѓанскиот сектор. Присутните беа охрабрени да дискутираат за приоритетите во насока на тоа дали сметаат дека треба да бидат дополнети со други приоритети од Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија во 2020 година, дали е потребно да бидат по специфично одредени, дополнети или пак потребно е некој од приоритетите да биде изоставен.

Еден од учесниците се осврна на тоа дека лицата со оштетен вид односно предизвиците со кои се соочуваат лицата со оштетен вид не се специфично наведени во приоритетите. Фасилитаторот посочи дека иако лицата со оштетен вид не се специфично наведени во рамки на овој документ, организациите кои работат на ова поле можат да се пронајдат во предлог приоритетната цел број 3. *Воведување на концептот на еднаквост и недискриминација во сите области на општественото живеење, а особено во областа на образованието, здравството, социјалната заштита, работните односи и правосудство* со што се согласија учесниците.

Друга учесничка истакна дека и областа на менталното здравје не е јасно специфицирана во рамки на приоритетите за што фасилитаторот ја презентираше Табелата за финансиска поддршка на здруженијата и фондациите во 2018 година од страна на институциите. Од самата табела може да се забележи дека Министерството за здравство издвојува 47.209.400,00 денари па од таа причина секторот на здравство специфично не е наведен во рамки на овие предлог приоритети.

Потоа учесниците побараа детално да се погледне табелата при што се согласија дека буџетот кој што го има Генералниот секретаријат за финансиска поддршка на здруженија и фондации е премал и можеби не би требало да се дуплираат со областите кои веќе се финансираат од другите институции. Во таа насока беше дискутирано и за финансиската поддршка која ја доделува Министерството за култура.

Дополнително учесниците дискутираа во однос на тоа дека буџетот на Генералниот секретаријат за оваа намена во изминатите години бил мал и потребно истиот да се зголеми. Во таа насока беше посочено дека ќе може да се размислува организациите да аплицираат на повикот со проекти за одржливост на самите организации. Исто така се спомена дека можеби потребно е да се размислува да се промени целиот концепт за доделување на финансиска поддршка односно поддршката да се зголеми за да можат организациите да бидат даватели на услуги во одредени области во име на општината/ државата (како пример беа наведени Министерството за труд и социјална политика и Министерството за здравство).

Коментари и предлози поврзани со Предлог-приоритетните цели за програма за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2020 година

Учесниците побараа образложение зошто **приоритетот бр. 6** развивање на социјалното претприемништво е толку општо дефиниран. Фасилитаторот појасни дека предлог приоритетните цели се преземени од Одлуката на Владата и дека од претходното искуство во процесот на доделувањето на финансиски средства на здруженијата и фондациите, за организациите е поприфатливо пошироко да биде дефиниран приоритетот за да можат различни проекти да бидат апликативни на Повикот, за што учесниците сметаат дека е позитивен пристап.

Предлог приоритет 9: Учесниците едногласно се согласија дека предлог приоритетот 9 и предлог приоритетот 10 треба да се спојат во еден приоритет бидејќи се однесуваат на иста работа. Тие сугерираа текстот на новиот приоритет да гласи: *„Подигнување на јавната свест за значењето на животната средина и заштита на климата и едукација на населението од областа на животната средина и постигнување на пониско ниво на емисија на штетни гасови“*

Предлог приоритет 7: Учесниците сметаат дека приоритетот треба да се скрати и да гласи: *“Еднакво и квалитетно образование за сите“*.

Дополнителен приоритет: Учесниците, водејќи се од Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија, се согласија дека и покрај тоа што надлежните министерства даваат финансиска поддршка сепак има потреба од дефинирање на дополнителен приоритет кој ќе се однесува на прашањата поврзани со култура и ментално здравје. Па така предложија да стои:

11. *„Подигање на нивото на здравствена заштитата на граѓаните со акцент на менталното здравје“;*

12. *„Создавање услови за негување на слободата и разноликоста на творештвото и културните идентитети.“*

Коментари и предлози поврзани со процес на аплицирање, организациски критериуми, потребни документи и програмски критериуми за проценка на квалитетот на проектите

Во текот на дискусијата за основите организациски критериуми фасилитаторот на учесниците им ги објасни направените промени во овој дел односно кои критериуми биле отстранети или заменети со нови. Учесниците се согласија дека ваквите промени се во

права насока односно на овој начин се унапредува целиот процес на доделување на финансиската поддршка.

Тие посочија дека **точката 3.2** од посебните програмски критериуми за проценка на квалитетот потребно е да биде поинаку дефинирана односно треба да се стави критериум кој што ќе биде мерлив. Се предложи да се консултираат организациите кој што ја користат оваа методологија и да се направи проверка на кој начин се врши бодувањето во оваа точка.

Како генерален предлог беше истакнато дека потребно е финансиската поддршка да се доделува во лотови, односно областите да се групираат во три групи со по шест проекти во група.

ГРУПА 4.

Фасилитатор: Елпида Петковска, Одделение за соработка со НВО
Записничар: Јасмина Чаушоска, МЦМС
Дискусија за предлог приоритети од 6 до 10. (Прилог дневен ред)

Општа дискусија

Фасилитаторот на групата ги воведо учесниците во задачата, насочувајќи ги да дадат конкретни предлози за активности по однос на предлог-приоритетните цели за финансирање (последните 5 приоритети од листата) како и коментари на измените во критериумите за аплицирање и оценка. Учесниците побараа документ за појаснување на секоја од приоритетните цели кои требаше да ги разгледуваат, но таков документ не можеше да се обезбеди за време на работилницата па дел од приоритетните цели беа усно објаснети (пр. што е социјално претприемништво?).

Коментари и предлози поврзани со Предлог-приоритетните цели за програма за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2020 година (6-10)

Работната група најмногу ги дискутирале точките под реден број 7,8,9 и 10 бидејќи учесниците кои беа дел од оваа работна група работат во организации кои ги покриваат областите на делување опфатени со овие приоритетни цели. Учесниците се согласија дека приоритетните цели под реден број 9 и 10 треба да се спојат во една приоритетна цел.

Приоритетна цел 6 (развивање на социјалното претприемништво)

Учесниците беа согласни дека социјалното претприемништво треба да се развива и дека оваа приоритетна цел треба да остане на листата, но не предложија конкретни активности бидејќи оваа област не беше од доменот на нивното делување.

Приоритетна цел 7 (еднакво и квалитетно образование за сите и градење на концепт на доживотно учење)

Оваа приоритетна цел беше дискутирана поврзано со приоритетната цел број 10. Учесничката укажа на неопходноста од воведување на ЕКО предмет во редовната настава во основните училишта. Како предлог активности беа посочени: едукација на наставнички кадар и пренесување на знаење на учениците и промовирање и дисеминација на Прирачник за вмрежување во животната средина подготвен од РЕЦ.

Приоритетна цел 8 (дигитална трансформација при испорака на услуги за граѓаните и бизнисите и подигнување на јавната свест за сајбер безбедност)

Во врска со оваа цел беше заклучено дека е неопходна соработка помеѓу организациите кои работат во оваа област и институциите, во зависност од проблемот со сајбер безбедност. Учесниците утврдија дека оваа цел е доста важна и за евроинтегративните процеси. Исто така беше даден предлог дека средствата во рамки на оваа приоритетна цел треба да се доделат на една „монополна“ организација. Како предлог активности беа посочени: јакнење на капацитетите на ГО кои делуваат во оваа област и подигање на свеста за сајбер безбедноста особено кај потрошувачите.

Приоритетна цел 9 и 10 (намалување на влијанијата од климатските промени и постигнување на пониско ниво на емисија на штетни гасови; подигнување на јавната свест за значењето на животната средина и заштитата на климата и едукација на населението од областа на животната средина)

Учесниците се согласија дека овие две цели во моментот се од најголема важност за граѓаните и треба да им се даде поголема предност во однос на останатите. Во работната група беше дискутирано за двете цели како една интегрирана цел. Како предлог активности беа посочени: центар за обука на млади пчелари (кој ќе нуди повеќегодишни програми), пошумување на медоносни дрвја, објекти за складирање на мед, едукација на тема животна средина на децата од најмала возраст, акции за чистење во кои ќе се вклучат дечиња од најмала возраст и да се направи анализа и едукативни активности за енергетска револуција со користење на сонце, ветер и вода.

Коментари и предлози поврзани со процес на аплицирање, организациски критериуми, потребни документи и програмски критериуми за проценка на квалитетот на проектите

Учесниците во работната група беа задоволни од измените направени во делот на основните организациски критериуми.

Во однос на делот за потребни документи, во врска со **точка 3.** беа согласни дека добивањето на документот Тековна состојба од ЦРМ создава непотребен трошок за организациите и со тоа предложија Одделението само да ги обезбеди овие документи од ЦРМ по службена должност.

Првиот дел од **точка 5.** кој се однесува на завршната сметка да се допрецизира и објасни. Дилемите во врска со ова беа дали овој документ треба посебно да се изготвува, да се добие од ЦРМ или едноставно да се даде копија од завршната годишна сметка која организациите редовно ја поднесуваат до ЦРМ и УЈП за изминатата година и дали таа копија треба да биде заверена од нотар? Фасилитаторот одговори дека заверка од нотар не е потребна.

Во **точка 6.** беше побарано објаснување за делот “извори на финансирање“ во смисла на тоа дали е задолжителен дел од годишниот извештај на организацијата, односно дали доколку таа немала извори на финансирање, а спроведувала активности ќе биде земена во предвид за грант. Фасилитаторот одговори дека организациите кои немале извори на финансирање секако дека не мора да го вклучат тој дел во своите извештаи.

Поради недостиг на време учесниците ја коментираа само **точка 1.1** од делот на посебните програмски критериуми за проценка на квалитет на проектите. Имено им беше нејасен начинот на кој оценувачите ќе ја оценат организациската структура и ресурси и дали поразвиените организации ќе добијат повисоки бодови за овој критериум. Исто така го поставија прашањето каде и на кој начин можат да ја објаснат својата организациска структура и ресурси.

Фасилитаторот одговори дека оценувањето нема да им даде предност на поразвиените организации бидејќи истото ќе се врши врз основа на пропорционалност на организациската структура и ресурси со предлог проектот. Податоците за организациска структура и ресурси се наведуваат во формуларот за аплицирање кој може да се преземе на веб страната на Одделението за соработка со невладини организации.

ФИВ,ЈЧШ,АСв/АСв

11-46/21-2019

Скопје, 18.11.2019 г.